

Til
Demokraternes Inatsisartutgruppe

Besvarelse af § 37 spørgsmål nr. 156 vedrørende psykisk vold

23-12-2020
Sags nr. 2020 - 16587
Akt. id. 15626245

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: iian@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Tak for spørgsmålene. Til besvarelse af spørgsmålene er der indhentet bidrag fra Justitsministeriet. Justitsministeriets bidrag er gengivet nedenfor i kursiv.

1. Agter Naalakkersuisut at tage skridt til, at §§ 3 og 4 i lov nr. 329 af 30. Marts 2019 ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland? Svar begrundes.

Naalakkersuisut samarbejder med Justitsministeriet om at udvikle og opdatere danske ansvarsområder, så de er tidssvarende.

For at kunne sætte de pågældende bestemmelser i lov nr. 329 af 30. marts 2019 i kraft for Grønland, kræver det en ændring af kriminalloven for Grønland, således at psykisk vold kriminaliseres selvstændigt og defineres.

På møde i Rådet for Grønlands Retsvæsen den 19. september 2019 blev spørgsmålet om ændring af kriminallovens bestemmelse om vold, således at den også omfatter psykisk vold, drøftet. Det blev her anført af Justitsministeriet, at en sådan lovændring må forventes at medføre en øget sagsmængde og et ikke ubetydeligt merarbejde for politiet.

Det var imidlertid samtidig Justitsministeriets vurdering, at det kan være relevant at indføre bestemmelsen, men at de afledte konsekvenser for politiet må undersøges nærmere i forbindelse med udarbejdelsen af et eventuelt lovforslag.

Rådet tiltrådte Justitsministeriets indstilling.

Det bemærkes, at psykisk vold allerede i dag efter omstændighederne kan være omfattet af kriminallovens bestemmelser om ulovlig tvang, trusler og vanrøgt.

En ændring af kriminallovens bestemmelse om vold således, at den også omfatter psykisk vold, indgår i Justitsministeriets og Naalakkersuisuts samarbejde om de årlige prioriteringer af lovgivningssager. Naalakkersuisut har fremsat ønske om, at selvstændig kriminalisering af psykisk vold indgår i prioriteringerne for 2021-2022.

2. Hvilke ressourcer og kompetencer vil det kræve at indføre en bestemmelse i kriminalloven som kriminaliserer psykisk vold?

3. Hvilken økonomisk referenceramme vil det kræve, at indføre bestemmelsen?

Justitsministeriet har oplyst følgende:

"Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet udtalelser fra Rigspolitiet og Rigsadvokaten.

Rigsadvokaten og Rigspolitiet har oplyst følgende til besvarelsen af spørgsmål nr. 2 og nr. 3:

"Rigspolitiet og Rigsadvokaten har til brug for udtalelsen indhentet en udtalelse fra Politimesteren i Grønland.

Politimesteren i Grønland har blandt andet oplyst følgende:

"Ad spørgsmål. 2: Hvilke ressourcer og kompetencer vil det kræve at indføre en bestemmelse i kriminalloven, som kriminaliserer psykisk vold?"

Den danske bestemmelse om psykisk vold er indsat i straffeloven ved lov nr. 329 af 30. marts 2019 med følgende ordlyd:

"§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år."

I bemærkningerne til det fremsatte lovforslag (2018/1 LSF 139) fremgår bl.a.:

"En sådan bestemmelse vil være en udvidelse af gældende ret, idet den både omfatter adfærd, som ikke er strafbar efter gældende ret, og adfærd, der allerede er strafbar.

Det bemærkes, at det ikke er hensigten med den foreslåede bestemmelse at fastsætte en almen gældende definition af begrebet "psykisk vold"

På grund af den variation, som de forskelligartede sager om overtrædelse af den foreslåede bestemmelse kan have, er det ikke muligt at angive et bestemt strafniveau for overtrædelserne. Det er dog forudsat, at straffen for overtrædelse af bestemmelsen skal udmåles med afsæt i straffen for gentagne overtrædelser af straffelovens § 244, stk. 1, over for det samme offer. Det forudsættes i den forbindelse, at de laveste strafpositioner (mindre end 60 dages fængsel) som udgangspunkt ikke bør finde anvendelse ved udmåling af straffen for overtrædelser af den foreslåede bestemmelse.

Fastsættelsen af straffen i den enkelte sag vil bero på domstolenes konkrete vurdering af alle sagens relevante omstændigheder.

Domstolene skal således i forbindelse med straffens fastsættelse bl.a. tage højde for karakteren og varigheden af den nedværdigende, forulempende og krænkende behandling, forurettedes forhold og de konsekvenser, som adfærden har haft for forurettede. Det bør f.eks. indgå som en skærpende omstændighed ved straffens fastsættelse, at forurettede er et barn, har en funktionsnedsættelse eller på anden måde er gerningsmanden fysisk eller psykisk underlegen. Det bør ligeledes være en skærpende omstændighed, hvis et barn overværer psykisk vold mod en nærtstående.”

Om de økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige fremgår bl.a.:

”Der forventes få straffesager årligt om psykisk vold efter den foreslåede § 243. Der forventes herved i det væsentlige at være tale om sager, hvor der foretages samtidig strafforfølgning for andre lovovertrædelser, herunder f.eks. vold eller trusler. Der vil formentlig i meget få sager årligt blive indledt strafforfølgning for overtrædelse af den foreslåede § 243 uden en samtidig strafforfølgning af andre strafbare forhold.

Der forventes flere sager om psykisk vold for politiet og anklagemyndigheden end for domstolene, fordi der på grund af de bevismæssige forhold i sådanne sager må antages at være et vist antal anmeldelser, der ikke vil kunne føre til indledning af en straffesag ved domstolene.

Det er vurderingen, at lovændringen vil medføre begrænsede merudgifter på Justitsministeriets område.....”

Ved vurderingen af besvarelsen af spørgsmål 2 må forskellene i kriminalitetsbilledet og den retsplejemæssige ordning mellem Danmark og Grønland tages i betragtning.

Grønland har i forhold til Danmark et højere niveau for voldssager, husspektakler og sociale problemer i samfundet.

Det må således antages, at implementeringen af en bestemmelse om psykisk vold vil medføre et forholdsmæssigt større ressourceforbrug ved politi og anklagemyndighed (samt domstole og Kriminalforsorg) i Grønland, end forventet i forbindelse med indførslen af bestemmelsen i Danmark.

På denne baggrund må man kunne forvente, at følgevirkningerne ved implementeringen af en bestemmelse om psykisk vold i kriminallov for Grønland vil medføre et forholdsmæssigt større tids- og ressourceforbrug, end i Danmark.

Justitsministeriet har endvidere i forarbejderne anført, at man er:

”opmærksom på, at der – som i andre sager – kan være bevismæssige udfordringer i forbindelse med sager om psykisk vold. Justitsministeriet

finder dog ikke, at dette er et tilstrækkeligt argument for ikke at kriminalisere den krænkende adfærd.”

Henset til, at det som udgangspunkt er politiuddannet personale, der møder som anklagere i første instans i Grønland (i kredsretterne), må det forventes, at der vil være behov for at afsætte ekstra ressourcer til at kompetenceudvikle de mødende politiuddannede anklagere, idet der formentligt vil være tale om sager, der bevisteknisk stiller højere krav, end en sag om overtrædelse af den nuværende voldsbestemmelse, ressourceforbruget hertil er uvist.

Ad spørgsmål 3. Hvilken økonomisk referenceramme vil det kræve, at indføre bestemmelsen?

Der henvises til besvarelsen ovenfor.”

Rigsadvokaten kan henholde sig til det af politimesteren anførte, idet det er Rigsadvokatens vurdering, at de økonomiske konsekvenser ved en eventuel indførelse af en straffebestemmelse vedrørende psykisk vold i den grønlandske kriminallov vil kunne holdes inden for den eksisterende ramme.

Denne vurdering baserer sig på den aktuelle aktivitetsudvikling, som vil kunne ændre sig.

Rigspolitiet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet udtalt følgende:

”Det er Rigspolitiets vurdering, at indførelse af en bestemmelse i kriminalloven, som kriminaliserer psykisk vold, vil kræve udbredelse af viden om psykisk vold og tilstødende sagsområder, eksempelvis vold i nære relationer, stalking, chikane og forfølgelse, og herunder udbredelse af viden om sårbare ofre og dynamikker i voldsramte familier. Dette sker i Danmark blandt andet gennem undervisning i psykisk vold, risikovurderingsværktøjer, den kognitive afhøringsmetode samt afhøring og håndtering af sager med sårbare ofre.

Med lov nr. 329 af 30. marts 2019 er der indført en ny selvstændig bestemmelse i straffeloven, der kriminaliserer psykisk vold (§ 243). Bestemmelsen finder alene anvendelse for handlinger, der er begået i en nær relation.

Ifølge den nye bestemmelse i straffelovens § 243 defineres psykisk vold som følgende:

”Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft sådan en tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.”

Det bemærkes således, at chikane og mobning af offentlige myndighedspersoner på sociale medier ikke er omfattet af § 243 om

psykisk vold. Sager om mobning og chikane af offentlige myndighedspersoner vil efter omstændighederne blive behandlet i overensstemmelse med Rigspolitiets retningslinjer for politiets håndtering af sager om chikane, forfølgelse og stalking.

Nationale vejledningsmaterialer om politiets håndtering af sager om psykisk vold

Rigspolitiet kan oplyse, at der i forbindelse med ikrafttrædelsen af den nye bestemmelse i straffelovens § 243 (selvstændig kriminalisering af psykisk vold) den 1. april 2019 blev udsendt en vejledning til politikredsene i Danmark om politiets håndtering af sager om psykisk vold.

Vejledningens overordnede formål er at sikre, at de 12 politikredse har den fornødne viden om psykisk vold og de rette kompetencer og værktøjer til at kunne identificere og håndtere sagerne bedst muligt. Vejledningen er udarbejdet af Nationalt Efterforskningscenter (NEC) og Nationalt Forebyggelsescenter (NFC) i tæt dialog med Rigsadvokaten.

Vejledningen beskriver nærmere, hvad psykisk vold er, og indeholder retningslinjer for politiets håndtering af sagerne, herunder blandt andet hvordan sagerne skal identificeres, oprettes, registreres, risikovurderes og efterforskes, samt hvilke hjælpe- og beskyttelsesforanstaltninger der kan iværksættes. Derudover instrueres politiets medarbejdere i at udvise særlige hensyn over for forurettede i anmeldelsessituationen og have forståelse for såvel forurettedes traumereaktioner som gerningspersonens forskellige voldsmønstre.

Vejledningen henvender sig både til politiets medarbejdere i servicecentre, ekspeditionerne, beredskabet, lokalpolitiet og efterforskningen og har til hensigt at fungere som et opslagsværk afhængigt af, hvilken funktion medarbejderen varetager.

Vejledningen om politiets håndtering af sager om psykisk vold suppleres endvidere af blandt andet vejledningen om kontaktpersonordningen, som blev udsendt til politikredsene i september 2019. Det fremgår heraf, at forurettede i sager om psykisk vold som udgangspunkt skal tildeles en kontaktperson i politiet. Kontaktpersonens opgaver er blandt andet at give vejledning og information om den forurettedes retsstilling, om sagens gang og forventede forløb samt om beskyttelsesregler i forbindelse med fremmøde i retten. Kontaktpersonen skal derudover sikre sig, at forurettede i forbindelse med anmeldelsen er vejledt om muligheden for at få beskikket en bistandsadvokat.

Det er Rigspolitiets vurdering, at det vil være nødvendigt at udarbejde en særskilt vejledning om håndtering af sager om psykisk vold, der er målrettet grønlandske forhold, men at den danske vejledning samtidig vil kunne tjene til inspiration herfor.

Løbende undervisning af politiets medarbejdere i emnet psykisk vold

Rigspolitiet kan endvidere oplyse, at politiets medarbejdere løbende undervises i emnet psykisk vold, når Rigspolitiet afholder certificeringskurser i brugen af risikovurderingsværktøjerne SARA:SV, SAM OG PATRIARK, der anvendes til vurderingen af risikoen for vold og drab i sager om henholdsvis samlivsrelateret vold, æresrelateret vold og stalking. Undervisningen er ligeledes tilgængelig for medarbejdere hos Grønlands Politi.

Rigspolitiet kan herudover oplyse, at de studerende på politiets basisuddannelse undervises i den kognitive afhøringsmetode, som det anbefales at benytte i forbindelse med afhøring i sager om psykisk vold. De studerende undervises derudover i afhøring af sårbare personer på et mere generelt plan, ligesom de også trænes i håndtering af de øvrige aspekter af behandlingen af en sag med et sårbart offer. Dette gælder tillige for politistuderende i Grønland.”

Justitsministeriet kan supplerende oplyse, at Rigspolitiet over for Justitsministeriet har oplyst, at de økonomiske konsekvenser ved en eventuel indførelse af en strafbestemmelse om psykisk vold i kriminalloven vil kunne holdes inden for Rigspolitiets eksisterende ramme.”

4. Er Naalakkersuisuts Strategi og handleplan mod vold 2014-2017 evalueret?

- a. Hvis ja, hvilke erfaringer har man gjort sig for at arbejde videre med strategien?**
- b. Hvis nej, hvorfor er der ikke evalueret på denne?**

Der er udarbejdet årlige fremdriftsrapporter, der gør status på resultater og aktiviteter under Naalakkersuisuts Strategi- og Handlingsplan mod Vold 2014-2017. Fremdriftsrapporterne er i udgangspunkt fremsendt til Inatsisartut og kan desuden findes på Naalakkersuisuts officielle hjemmeside.

Der er løbende udarbejdet evalueringer af de enkelte indsatser under strategi- og handlingsplanen eller på anden vis fulgt op på erfaringerne fra implementeringen af en indsats. Det har givet Naalakkersuisut et godt afsæt for at tage stilling til de enkelte indsatser fremadrettet, hvoraf flere er vurderet fortsat at være relevante og derfor gjort til permanente tilbud. Det gælder fx Alliaq og Illernit.

Det samlede vidensgrundlag fra indsatserne - sammen med fremdriftsrapporterne - har givet Naalakkersuisut et grundlag for fortsat at forebygge vold koordineret og strategisk, også ud over planens tidsramme.

Naalakkersuisuts store fokus på at mindske vold og gentagelse af vold er desuden tværgående og derfor også integreret i andre fokusområder. Det ses i fx National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030, Naalakkersuisuts familiepolitik 2020-2030 og Inuuneritta III – Naalakkersuisuts strategi for samarbejdet om det gode børneliv 2020-2030.

5. Hvilke andre tiltag har Naalakkersuisut fremsat for at forebygge vold og psykisk vold?

Naalakkersuisut har et vedvarende fokus på at forebygge vold. En række indsatser, der blev igangsat under Naalakkersuisuts Strategi- og Handlingsplan mod Vold 2014-2017, fortsatte derfor også ud over planens tidsramme eller blev gjort til permanente tilbud. Her kan bl.a. nævnes:

Alliaq

Alliaq er et landsdækkende behandlingstilbud til mænd og kvinder med aggressions- og voldsproblemer. Alliaq blev etableret i 2016 og er i dag et permanent tilbud forankret under Socialstyrelsen. Tilbuddet behandler både fysiske og psykiske voldsproblematikker og består af psykologsamtaler til voldsudøvere og eventuelle partnere. Alliaq er et meget efterspurgt tilbud og videreudvikles løbende med afsæt i praksiserfaringer af Socialstyrelsen.

Illernit

I 2014 blev det landsdækkende krise- og behandlingscenter for kvinder og børn etableret som et pilotprojekt. En evaluering af Illernit i 2018 viste, at krisecenterets behandlingsmodel bidrager til, at voldsramte kvinder og børn får mulighed for at skabe et sundt familieliv i trygge og udviklende rammer. Illernit er i dag blevet et permanent tilbud.

Kattunneq

Projektet Kattunneq løb frem til 2019. Kattunneq havde til formål at styrke indsatsen på de grønlandske krisecentre gennem at opkvalificere medarbejderne på krisecentrene og øge krisecentrenes samarbejde på tværs og med andre fagpersoner, der arbejder med voldsudsatte familier. Interne evalueringer viser, at Kattunneq har medvirket til, at krisecentermedarbejderne bl.a. føler sig styrket i deres faglighed og oplever, at modtagelsen af kvinder og børn på krisecentrene er forbedret. Projektet var et samarbejde mellem Mary Fonden, Danner, de grønlandske krisecentre, Mælkebøttecentret, Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet samt Oak Foundation Denmark.

Naalakkersuisuts vedvarende fokus på at bekæmpe og forebygge vold afspejles også tydeligt i National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030, Naalakkersuisuts familiepolitik 2020-2030, Det grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland, Inuuneritta III og den kommende strategi for forebyggelse af selvmord, der alle indeholder initiativer og tiltag som skal modvirke vold og forbedre trivsel og mental sundhed.

Med venlig hilsen

Martha Abelsen